ICO NEN

GEA FICTOOR

icoon

Een icoon is een afbeelding van Christus,
de Moeder Gods, van heiligen of hoogfeesten.

Iconen zijn op houten paneel geschilderde
voorstellingen uit het oude en nieuwe testament.

Iconen behoren tot de oosters-orthodoxe, de
oriëntaals-orthodoxe en oosters-katholieke kerken.
Ze zijn onlosmakelijk verbonden met het kerkelijke
en spirituele leven van deze kerken en hun gelovigen.

Iconen worden ook ‘vensters op de eeuwigheid’
genoemd, ze laten een deel van de hemel, een deel
van Gods Koninkrijk zien.

Het icoon als oerbeeld helpt je bij meditatie,
is een verstilling in vorm.

Je verbindt je met de energie van de afgebeelde
persoon en kijkt al associërend naar wat de voorstelling
bij je oproept.

DE BESCHERMENGEL

Deze beschermengel is mijn eerste geschilderde icoon.

Een beschermengel of engelbewaarder beschermt en begeleidt je. In de bijbel staat dat God tegen Mozes gezegd zou hebben: *"mijn engel zal voor je uit gaan en zal over je waken waar je ook gaat".*

Zo zouden engelen bepaalde groepen of een land beschermen. Het (katholiek) gebed tot de beschermengel is het Angele Dei.

Angele Dei,
qui custos es mei,
me, tibi commissum pietate superna,
illumina, custodi, rege et guberna.
Amen.

Engel van God,
die mijn bewaarder zijt,
aan wie de goddelijke goedheid mij heeft toevertrouwd,
verlicht, bewaar, geleid en bestuur mij.
Amen.

MOEDER GODS TYPE HODIGITRIA

Van de verschillende oerafbeeldingen van de Moeder Gods icoon is de oudste vorm die van de Wegwijzende Moeder Gods.

Op deze iconen draagt de moeder haar zoon op de arm of schoot.

Zoals ook op deze icoon wijst Maria met een handgebaar naar het frontaal afgebelde kind. Zo toont de Moeder Gods de mensen de wijze weg naar hem. Het kind draagt op deze afbeelding een duif in zijn linker hand als symbool van vrede en boodschapper.
Op arm van het kleed van de Moeder Gods staat de tekst 'Magnificat' geschreven en de muzieknoten staan dansend op het witte onderkleed van het kind. Het bovenkleed, de maphorion, zou als reliek van Constantinopel in de Blachernenkerk zijn bewaard.

Onder het Hodigitria type past ook het icoon van de Moeder Gods van Smolenk en de Unfading flower icoon. Op alle typen Moeder Godsiconen staat het monogram MP OV (Meter Theou) als naamgeving. Voor het kind staan altijd de letters IC (Jezus Christus) naast het aureool geschreven.

AARTSENGEL MICHAËL

De aartsengel Michaël staat vaak op iconen met het Boek des Levens of met een zwaard van gerechtigheid afgebeeld.

Aartsengelen dragen een haarband als een antenne, een verbinding met de Goddelijke wereld.

Aartsengel Michaël heeft voor christenen, joden en moslims een heilige betekenis. Zijn naam betekent ‘wie is als God’ en komt voor zowel in het Oude – en Nieuwe testament als in de Koran.
De aartengel Michaël wijst ons de weg naar binnen en ‘schoont’ op geestelijk gebied. Zijn zwaard is daarom elektrisch blauw, een wapen van strijders voor licht en liefde.

De aartsengel begeleidt de zielen, hij beschermt en is patroon van het huis en de kerk. Michaël wordt gezien als de bewaker van de herfst, de vruchten en het graan, omdat in de herfst het nieuwe leven al ligt opgeslagen. Deze aartsengel is patroon van wapendragers en stervenden, en ook van glazenmakers, artiesten en schilders. Op de boekrol staat een tekst geschreven als aanroep om bescherming.

MOEDER GODS ICONEN

Een van de oudste symbolen van de mensheid zijn die van het moederschap.
De moeder – kind relatie staat als hoogste vorm van liefde gesymboliseerd.
Op de sluier van de moeder staan drie sterren die duiden op Maria's maagdelijkheid voor, tijdens en na de geboorte. Haar schouder- en hoofddoek heet het maforion.
De onvoorwaardelijke moederliefde vindt je duidelijk terug bij de Moeder Gods iconen.
Hier zijn verschillende oertypes van te onderscheiden zoals bijvoorbeeld:

• De oudste vorm: *Moeder Gods Hodigitria*, de wegwijzende draagt haar kind op haar arm. Dit oerbeeld komt uit de 9e eeuw.
• De oericoon *Moeder Gods Eloeusa*, de barmhartige. Op deze voorstellingen legt het kind zijn wang tegen het verdrietige gezicht van de moeder omdat zij lijdensweg voorvoelt. Ook van dit type is de Moeder Gods van Korsun wat als borstbeeld staat afgebeeld. Deze 18e eeuwse Bulgaarse Moeder Gods van de tederheid komt uit Korsoenskaja.
• Een derde oertype is *De Moeder Gods Platytera* icoon. Het kind zit op deze icoon afbeeldingen op haar schoot.
• De *Moeder Gods van het Teken* staat symbool voor het ontvangen. Op deze iconen staat het Christuskind in een cirkelvormig medaillon voor haar borst afgebeeld. De hoogste groep in de hiërarchie van de engelenkoren de Serafijnen en Cherubijnen staan op deze icoon erbij afgebeeld. Ook staan de Moeder en het kind op een icoon van dit type uit de 15e eeuw soms in een cirkel geschilderd.

Op sommige Moeder Gods iconen wijst de moeder naar haar kind. Maria bracht met haar vrouwelijke Godinnen energie samen met de aartsengel Rafaël verschillende deugden naar de aarde. Ze liet zien wat overgave, vergeving en toewijding eigenlijk inhoudt. Je onvoorwaardelijk en in liefde overgeven aan dat wat het leven je voorschotelt zou voor een ieder het hoogste goed kunnen zijn. Op de versierde rand van deze icoon staan symbolen zoals de vis verwerkt.

CHRISTUS PANTOCRATOR MET KELTISCHE RAND

Het icoon *de Pantocrator* werd evenals antieke filosofen als borstbeeld geschilderd. Het oerbeeld, de Christus heeft in zijn linkerhand de bijbel en met zijn rechterhand zegent hij.

Christus is, evenals Boeddha en andere grote meesters, een lichtend voorbeeld geweest. Ze vertellen over de oorzaak van het lijden en wijzen op het zoeken naar de universele liefde en de waarheid. Er wordt wel gezegd dat ieder mens een icoon, een beeltenis van God is.

Iconen naar het licht toe geschilderd, raken je aan en doen een appèl op je. Al schilderend en tekenend worden we eraan herinnert wat de essentie is. Zo brengt het ons dichter bij het Christus-of eenheidsbewustzijn. Bij het licht dat gezien wordt als innerlijke bron van wijsheid en levensenergie.

Handgebaren, ook mudra's genoemd, hebben in iconen, zoals bij de Pantokrator, een duidelijke plaats en betekenis. Mudra betekent zegel, de mystieke houding en gebaar van handen. De houdingen en posities van de vingers zijn van invloed op de energie van het lichaam.

De mudra van duim tegen ringvinger zie je bij de Christus of bij heiligen zoals Sint Nicolaas. In de mudra houding van Christus raken de duim, pink en ringvinger elkaar als triniteit. De wijs en middelvinger zijn gekruist of zegenen. De jonge Christus als engel zie je soms afgebeeld op een icoon omdat engelen de verbinding kunnen maken tussen hemel en aarde.

JOACHIM EN ANNA

Over de afbeelding van deze icoon gaat de volgende legende.

Anna was Jezus oma, de moeder van Maria. Zij was getrouwd met Joachim en waren kinderloos. Beide waren vrome Joden en Joachim bracht bij alle grote feesten offers in de tempel. Daarbij smeekten ze God om een kind, maar Joachim en Anna werden niet gehoord terwijl Anna inmiddels al wel op leeftijd was. Joachim vluchtte uit schaamte met zijn kudde naar de woestijn en verborg zich tussen de herders van Bethlehem.

Daar kreeg hij een gewaarwording. Er verscheen een engel die hem vertelde dat hij een dochter zou krijgen die hij de naam Maria moest geven. Ook aan Anna gaf de engel de vreugdevolle boodschap en het bericht dat ze Joachim weer bij de Gouden Poort in Jeruzalem zou terugzien. Deze blijde ontmoeting zou het moment zijn geweest dat Anna in verwachting kwam. Maria werd toen ze drie jaar oud was door haar ouders in de tempel gewijd aan God, en daar wordt Maria gevoed door de engelen.
Op 20 maart is het feest van Joachim.

TRINITEIT / HEILIGE DRIE-EENHEID

De icoonafbeelding, de *Trojka Drie-Eenheid van Andrej Rubliev* (ca.1360-1430), is de meest aan generaties schilders doorgegeven afbeelding, omdat het harmonie en eenvoud uitdrukt. Drie engelen staan naar elkaar toegebogen in doorzichtige gewaden en zijn in stil gesprek.

De icoonvoorstelling uit het Oude Testament *'De Triniteit'* met de drie engelen als de goddelijke Drie-eenheid, is bedoeld als zinnebeeld van de vader, de zoon en de heilige geest.

De engelen zitten aan het gastmaal bij Abraham en Sara. Op de tafel staat eetgerei, de offerschaal die door de drie engelen met de rechterhand wordt gezegend. Deze tafel van gastvrijheid werd de eucharistietafel, het altaar. Je ziet deze icoon vaak als een belangrijk onderdeel op een beeldenwand, de iconostase in de kerk. Met deze wand wordt in Oosters-Orthodoxe kerken het schip van de altaarruimte gescheiden. Al eeuwenlang kent de beeldenwand een vaste indeling. Iconen van engelen staan op de zijdeuren afgebeeld.

De engelen worden veelvuldig op iconen geschilderd omdat ze de verbinding vormen tussen de hemel en het aardse leven. De engelen werden in het oude testament als jonge mannen afgebeeld en kregen hun vleugels in de Byzantijnse tijd. Engelen dragen vaak een band in het haar die bij de oren eindigt in een golvende krul, bedoeld als *'antenne naar God'*.

AARTSENGEL GABRIËL

De aankondiging van de aartsengel Gabriël staat op één van de koningsdeuren, de middelste deuren van de iconostase. Hij duidde de visioenen van profeten.

Gabriël betekent *'Kracht Gods'* en verkondigt de mensen als er iets nieuws te gebeuren staat. Volgens de Joodse en Christelijke traditie is hij de boodschapper van God en van de opstanding. Zo zou hij de geboorte van Jezus en van Johannes de Doper hebben voorspeld. Gabriël draagt in zijn hand soms een witte lelie als symbool voor de maagdelijkheid van Maria en een bazuin als symbool van aankondiging.

Ook zie je Gabriël op iconen staan met het attribuut de bodenstaf als teken van verhevenheid, een wereldbol, of met de scepter, het symbool van kracht en autoriteit. Bij de Islam is Gabriël van grote betekenis, omdat hij aan Mohammed het geloof en de Koran zou hebben verkondigd.

Gabriël helpt ons om visioenen te begrijpen en werpt op symbolische wijze blikken op de toekomst. Zijn feestdag is op 24 maart. Hij wordt gezien als heerser van de maan en helpt dromen te begrijpen en de intuïtie te vergroten. Aartsengel Gabriël wordt bovendien geassocieerd met schoonheid, zuiverheid en helderheid. Ook ondersteunt de aartsengel bij het helder kunnen communiceren en bij het in harmonie willen zijn.

Gabriël wijst Maria op de geboorte van Jezus op het icoon De Aankondiging.

BESCHERMENGEL MET DE ZEGENDE CHRISTUS

Deze beschermengel draagt twee attributen, het zwaard van gerechtigheid en het kruis. De engel staat op een wolk met zicht op de aarde en wordt door Christus met zijn rechterhand gezegend. In de linkerhand draag hij het heilige schrift.
De vleugels van deze beschermengel zijn elektrisch blauw. Op de rand zijn naar de vier windstreken toe drie rozen als symbool van liefde en eenheid geschilderd.

Engelen vervullen een religieuze taak. Zo is een bescherm- of patroonheilige volgens de katholieke kerk een heilige of een engel die vereerd wordt als beschermer van bijvoorbeeld een bepaalde kerk, beroep, stad of individu. Een beschermengel of heilige wordt ook wel aangeroepen bij ziekte of nood. Op twee oktober wordt traditioneel het feest van de beschermengelen gevierd.

MOEDER GODS VAN ERBARMEN

Er is een grote verscheidenheid aan Maria-iconen.
Zowel de orthodoxen als de katholieken vereren de Moeder Gods. Vooral als moeder van het woord Gods, want door haar kon de Zoon de heilige boodschap doorgeven. Zo staat de Moeder Gods ook wel alleen en in orante houding op een icoon afgebeeld. Op de 'moeder Gods iconen van het teken' met Emanuel in haar schoot als voorbode. Het kind staat in een rond schild voor haar borst. Andere belangrijke Moeder Gods voorstellingen zijn de Eleousa iconen, de 'Moeder Gods van de tederheid' iconen. Het kind legt zijn wang en soms daarbij een hand tegen de wang van de bedroefde moeder.

Het oerbeeld van de moeder Gods Hodigitria, de Wegwijzende, staat ook wel symbool als gids voor het leven. Op dit soort iconen draagt Maria haar kind op arm, zoals ook op deze geschilderde icoon is te zien. De moeder wijst naar haar kind die de schriftrol in zijn hand toont. Daarboven staat de Drie-Eenheid als engelen afgebeeld. Elk type moeder Gods icoon heeft als overeenkomst haar hoofdbedekking, met de meestal donkerrode schouderdoek, het 'maphorion' met hierop een ster. De drie sterren op het kleed van de Moeder Gods staan ook voor de heilig drie-eenheid.

MOEDER GODS ELEOUSA

Al in de vroege oudheid zijn er moeder-kind voorstellingen geschilderd. De onvoorwaardelijke moederliefde voor haar kind vindt je duidelijk terug bij de zogenoemde Moeder Gods iconen. Hiervan zijn verschillende oertypes.

De Moeder Gods Eleousa, de barmhartige, is één van de oertypes Moeder Gods. Er wordt gezegd dat de evangelist Lucas haar zou hebben geschilderd. Op dit type icoonvoorstellingen legt het kind zijn wang tegen het verdrietige gezicht van de moeder omdat zij de lijdensweg voorvoelt. Ook van dit type is de Moeder Gods van Korsun wat als borstbeeld staat afgebeeld. Deze 18e eeuwse Bulgaarse Moeder Gods van de tederheid komt uit Korsoenskaja. Op dit type heeft de Moeder Gods haar beide handen om het kind heen geslagen. Het kind houdt met een hand de zoom van haar kleed vast.

DRIELUIK MOEDER GODS THE UNFADING FLOWER

Op deze icoon staat de Moeder Gods met haar kind afgebeeld met een bloem in haar hand. De bloem is vaak een lelie, maar ook andere planten en bloemen zoals de roos zie je wel op dit type icoon. De klimoprank staat voor kracht en genezing. Ook staan er twee musicerende engelen naast haar. De lelie staat symbool voor het onvergankelijke, voor het zuivere, de onbevlekte Maagd Maria. The Unfading flower icoon is in de Oeral en in Oekraine veel aanbeden en zou zieken hebben genezen. De feestdag van deze Moeder Gods icoon is op 3 april.

MOEDER GODS VAN HET TEKEN

Eén van de oudste symbolen van de mensheid zijn die van het moederschap. De moeder-kind relatie staat als hoogste vorm van liefde gesymboliseerd. Deze onvoorwaardelijke moederliefde vindt je duidelijk terug op *Moeder Gods iconen*.

De uitdrukking en vorm van het gezicht van de maagd Maria wordt volgens de Byzantijnse traditie eenduidig weergegeven. De Moeder Godsiconen hebben dan een ovaal hoofd, amandelvormige ogen, een smalle neus en kleine mond. Haar blik lijkt naar binnen gekeerd te zijn en de houding kent vaak een koninklijke uitstraling.

De *'Moeder Gods van het teken'* icoon staat symbool voor het ontvangen en voor aanbidding met de orante houding. Op deze iconen staat het Christuskind, Immanuel in een cirkelvormig medaillon voor haar borst. Het kind in haar schoot staat al als voorloper van het Pantocrator icoon afgebeeld, de zegenende Christus met het eeuwige Woord Gods in zijn linkerhand.

De hoogste groep van engelenkoren, de Serafijnen en Cherubijnen, staan op deze icoon erbij geschilderd als beschermers en hoogwaardigheidsbeklederS.

Bij iconen zijn de handen van heiligen vaak de wegwijzer naar de Waarheid en het Licht. Maria bracht, samen met de aartsengel Rafaël, met haar godinnenenergie verschillende deugden naar de aarde. Ze leefde voor wat overgave, vergeving en toewijding is. Je onvoorwaardelijk in liefde overgeven aan dat wat het leven met zich meebrengt, zou het hoogste goed kunnen zijn.

SINT MARTINUS OP ZIJN PAARD

Sint Maarten wordt op iconen regelmatig geschilderd.
Martinus is geboren in Hongarije en was soldaat in Gallië. In 372 werd hij bisschop van Tours. Hij stichtte twee kloosters, waaronder een kleine in Milaan waar hij zwervers opving. Sint Martinus stierf in 397 te Candes en wordt gezien als apostel van Frankrijk.
Het verhaal gaat dat hij op een winterdag met zijn paard bij de stadspoort van Amiens aankwam en daar een bedelaar aantrof. Sint Martinus had geen geld bij zich en gaf daarom de helft van zijn mantel aan de verkleumde man. Toen verscheen Christus in zijn droom met de halve geschonken mantel om en zei dat hij de bedelaar was. Dit leidde ertoe dat Sint Maarten zijn leven aan Hem ging wijden.

Een standbeeld van Martinus stond bij de vroegere kathedraal de Sint Martinuskerk aan het Broerplein in Groningen. Deze bijzonder kathedraal aan het Academieplein is jammergenoeg afgebroken. Nu staat het standbeeld van Sint Maarten op zijn paard boven de ingang van de Jozefkerk in Groningen.
Sint Maarten staat symbool voor het helpen van de armen, maar vooral ook voor het lichtfeest op elf november. Ik herinner me dat wij als schoolkinderen in de verduisterde kerk met verlichte lampionnen liepen en liedjes zongen over de heilige bisschop.

Elf november werd vroeger gezien als het begin van de winterperiode, omdat de oogst binnen was. Men vierde dat de aarde haar gaven aan de mensen had geschonken. Aan het Sint Maartensfeest, de eerste communie en de mensgrootte Kerststal van deze kathedraal heb ik warme herinneringen. Het zijn mystieke ervaringen en feestdagen van licht, van het geven en ontvangen en van zingen en luisteren. Deze ervaringen overstijgen elk gevoel die ik ervaren heb met de kerk als dogmatisch instituut.

DE AANKONDIGING VAN GABRIËL AAN MARIA- DE ANNUNCIATIE

Het icoon gaat over *de Verkondiging*, over Maria- boodschap (Annuntiatio Domini in het Latijns). Volgens het evangelie van Lucas kondigt de Aartsengel Gabriël de zwangerschap van Maria aan.

Gabriël brengt Maria in haar huis in Nazareth het bericht dat God haar heeft uitverkoren om moeder te worden van Jezus. Dit wordt in de Orthodoxe en Rooms- Katholieke kerk rond 25 maart, dus negen maanden voor Kerstmis gevierd.

Op het icoon zit Maria met boven haar het rode kleed dat hetzelfde doek zou zijn dat scheurt bij het overlijden van Christus. Het kleed staat symbool voor de verbondenheid van het oude en nieuwe testament, van het Joodse en Christelijke geloof. Je ziet dat Maria haar rechterhand met een bezinnend gebaar omhoog houdt. De afbeelding is als verhaal vooral in de Renaissance vaak geschilderd. Ook vanwege de menselijk kant van dit evangelie.

AARTSENGEL MICHAËL

Aartsengel Michaël staat op iconen afgebeeld met het zwaard van gerechtigheid of met het Boek des Levens. Hij staat ook wel afgebeeld als krijger die de draak verslaat. Hij draagt een haarband als verbinding met de Goddelijke wereld.

Aartsengel Michaël heeft van oudsher een heilige betekenis, vooral voor christenen, joden en moslims. Zijn naam betekent *'wie is als God'* en komt zowel voor in het Oude - en Nieuwe Testament als in de Koran.

In de oud Egyptische mythologie is hij de personificatie van zonnekracht, de zonnegod Ra wat staat voor levenskracht. Michaël wijst ons de weg naar binnen en bereidt ons voor op de ontmoeting met de kosmische Christus.

Aartsengel Michaël 'schoont' op geestelijk vlak. Hij roept op om meester te worden over onze eigen gedachten. Michaël's zwaard is daarom elektrisch blauw en met behulp hiervan kun je bij elk chakra in meditatie blokkades weghalen. Het etherische zwaard van goddelijk licht en gerechtigheid is bedoeld om op alle niveau's met jezelf in harmonie te komen. Het is een wapen van de strijders voor Licht en Liefde en helpt negatieve emoties onder ogen te zien en de strijd van dualiteit aan te gaan. De aartsengel begeleidt de zielen van gestorvenen. Zijn feestdag valt op 8 mei.

Aartsengel Michaël beschermt en is de patroon van het huis en de kerk. Hij werd als bewaker van de herfst, de vruchten en het graan gezien omdat in de herfstperiode het nieuwe leven al weer opgeslagen ligt.

MOEDER GODS ELEOUSA

Al in de vroege oudheid zijn er moeder-kind voorstellingen geschilderd. De onvoorwaardelijke moederliefde voor haar kind vindt je duidelijk terug bij de zgn. *Moeder Gods iconen*. Hiervan zijn verschillende oertypes.

De Moeder Gods Eleousa, de barmhartige, is één van de oertypes Moeder Gods. Er wordt gezegd dat de evangelist Lucas haar zou hebben geschilderd. Op dit type icoonvoorstellingen legt het kind zijn wang tegen het verdrietige gezicht van de moeder omdat zij de lijdensweg voorvoelt. Ook van dit type is de Moeder Gods van Korsun wat als borstbeeld staat afgebeeld. Deze 18e eeuwse Bulgaarse Moeder Gods van de tederheid komt uit Korsoenskaja.

Op dit type heeft de Moeder Gods haar beide handen om het kind heen geslagen. Het kind houdt met een hand de zoom van haar kleed vast.

CHRISTUS HET GOEDMOEDIG ZWIJGEN

Christus staat op deze icoon afgebeeld als een jonge engel met gekruiste armen en een achtpuntige ster in het aureool, één punt zit achter zijn hoofd. Van de ster staan zes punten staan voor de schepping, met de zevende als rustdag. De achtste punt staat voor de eeuwigheid.

Het icoon is vanaf de 18e eeuw in Rusland te vinden en zou verwijzen naar een tekst uit Jesaja 42: *"Ik heb mijn geest op hem gelegd en hij maakt de volkeren het recht openbaar. Hij roept en schreeuwt niet, hij laat zijn stem niet horen op straat"*.

De gekruiste armen staan voor zwijgzaamheid en wijzen op gebed in stilte. De Christus als engel staat voor de boodschapper (angelos) van de grote Raad. De vleugels zijn een symbool van de levensenergie van de kosmos.

Op de randen van dit icoon heb ik Keltische motieven toegevoegd, het levensteken van oneindigheid en het vissensymbool.

JOZEF

Jozef was de zoon van Jacob. Hij was Maria's verloofde en aardse vader van Jezus. Jozef was timmerman, een geaard rustig mens met inzicht in het leven. Om het idee hoog te houden dat Maria onbevlekt was ontvangen gaan verhalen dat hij erg oud was.

Jozef stamt af uit de familie van koning David. Van Jacob, Isaak en Abraham, aan wie God beloofde dat al hun nageslachten op aarde gezegend zullen zijn. Jozef was een integer en tevreden werkman. Hij droeg als gelovige moedig zijn taak en was zich bewust van het vergankelijke van aardse bezittingen

Op het icoon staat Jozef als oudere man afgebeeld met twee duiven, het tempeloffer van Moeder Gods en Jozef.
Deze icoon is als eerste geschilderd door Juvanalij Morkryckyj Studite. Jozef zijn feestdag valt op 1 mei, zijn naamdag is op 19 maart.

AARTSENGEL RAFAËL

De naam Rafaël staat voor genezing en ‘heel’ zijn. De *aartsengel Rafaël is een persoonlijke -of familie engel*. Hij zou behoren tot de engelen die alle verzet kan breken.
Zijn symbolen zijn de wandelstaf en het kruis.

Deze aartsengel is het patroon van reizigers en spoorwegbeambten. Heel verhaal gaat namelijk dat de God, Rafaël als reisgezel had aangewezen voor de jonge Tobias tijdens zijn tocht naar Gabelus in Medie. Rafaël staat meestal afgebeeld met andere aartsengelen. Samen met Maria bracht Rafaël verschillende deugden naar de aarde zoals overgave en toewijding aan het hoogste.

Aartsengelen zijn voor de oosterse kerk de beschermers van groepen gelovigen.

De feestdag van Rafaël is 24 oktober.

DE VERRIJZENIS

Op dit verlossingsicoon ook wel *Nederdaling der hel* genoemd, daalt Christus af om alle mensen uit het schaduwrijk te bevrijden. Adam en Eva werden als eerste verlost, zij staan voor de hele mensheid.

De Verrezene verplettert de Hades, de wereld van de doden, met de poortsijlen en de sleutels. Christus staat in een aureool afgebeeld en draagt de zegebanier. Achter Adam en Eva staan profeten van het Oude Verbond. De bergen staan symbool voor de trap naar de hemel.

Links op dit icoon op de achterste rij, de profeten Daniël en Zacharias, voor hen staan koning David en Salomo.

Rechts op het icoon op de achterste rij: de profeten Zacharia en Habakuk, voor hen staan Elisa, Mozes en Jesaja.

Bij het westerse Paasfeest gaat het om de verrijzenis van Christus zelf, maar bij het Orthodoxe Pasen gaat het om de nederdaling samen met de Christus.

DE TRONENDE MOEDER GODS, MOEDER GODS TYPE HODIGETRIA

Van de verschillende oer afbeeldingen van de Moeder Gods icoon is de oudste vorm die van de *wegwijzende Moeder Gods*. Ook de tronende Moeder Gods zou onder dit type vallen.

Op de afbeeldingen draagt de moeder haar zoon op de arm of schoot. Maria wijst meestal met een handgebaar naar het frontaal afgebeelde kind. Zo toont de Moeder Gods de mensen de weg naar hem. Hodigitria betekent hij die de weg wijst.

Op het icoon van de Tronende Moeder Gods zit Maria als koningin op de troon, een symbool van hemelse macht. De moeder en de zoon kijken zonder emotie recht voor zich uit. Het kind draagt in zijn linker hand de boekrol en maakt met de rechter hand een zegenend gebaar. De houding van het kind is als die van de Pantocrator, de Christus icoon.

Onder dit type Moeder Gods iconen past ook de moeder Gods icoon van Smolensk. Ook het drieluik 'The Unfading flower' met de beschermengelen naast de Moeder Gods met het kind op de arm, zou je onder dit type kunnen rekenen. Op alle Moeder Gods iconen staat het monogram MP OV (Meter Theou) als naamgeving. Voor het kind is dat IC (Jezus Christus).

REISICOON MOEDER GODS

Naast de traditionele iconen zijn er veel kleine *Russische reisiconen*. De zak- of reisicoon wordt meegenomen als bescherming of om onderweg te bidden. Deze iconen zijn ook wel van bijzonder mooi geëmailleerd metaal gemaakt omdat dit materiaal minder kwetsbaar zou zijn dan de houten reisiconen.

Deze houten reisicoon kent als afbeelding de Moeder Gods van de tederheid en is in een versierde aangepaste doos mee te nemen.

Op dit icoon zit het het Christuskind met zijn rug naar de aanschouwer gewend. Zijn hoofd naar achteren gebogen terwijl het speels zijn moder omhelst en aankijkt. De diep bedroefde Moeder Gods staart in de verte over hem heen. Alsof ze weet wat er in de toekomst te wachten staat.

De droefheid van Eleousa Moder Gods iconen wordt in de oosterse kerk in Mariahymnen vertolkt. In het christendom zijn het bijvoorbeeld de Latijnse Stabat Mater liederen.

AARTSENGEL GABRIËL

In het oude testament getuigt de profeet Daniël over de aartsengel Gabriel die hemelse visoenen aan hem zou hebben uitgelegd. Maar in het nieuwe testament komt de aartsengel meer voor.
De naam is afgeleid uit het Hebreeuwse woord ‘geber’, sterke man en ‘el’ God. Gabriël betekent dan ook Man - of Kracht Gods.
Volgens de Joodse en Christelijke traditie is hij de boodschapper van God en van de opstanding. *Gabriël verkondigt de mensen als er iets nieuws te gebeuren staat*. Zo zou hij de geboorte van Jezus en van Johannes de doper hebben voorspeld. Deze Annunciatie of Maria Boodschap is op veel Byzantijnse iconen geschilderd. Bij de Islam is Gabriël (Djibriel genoemd) ook van grote betekenis, omdat hij aan Mohammed het geloof en de Koran zou hebben geopenbaard.

Op een icoon staat Gabriël vaak afgebeeld met een staf in zijn hand als symbool van Goddelijke boodschappen. Ook zie je de aartsengel wel weergegeven met een bazuin als symbool van een belangrijke gebeurtenis of met een scepter, het symbool van kracht en autoriteit. Soms ook staat Gabriël op een icoon met een witte lelie wat staat voor de maagdelijkheid van Maria. Met de lantaarn laat hij het symbolische licht schijnen.
De aartsengel wordt gezien als heerser van de maan en kan helpen om dromen te begrijpen en je intuïtie te vergroten. Gabriël helpt ons om visoenen te duiden en werpt op symbolische wijze blikken op de toekomst. De aartsengel wordt ook geassocieerd met schoonheid, zuiverheid en helderheid. Verder ondersteunt de aartsengel bij het helder kunnen communiceren en bij het in harmonie willen zijn met het grote geheel.

De feestdag van de aartsengel Gabriël is volgens de Oosterse kerk op 26 maart en op de vooravond van Maria Boodschap.

MANDYLION DE CHRISTUS

Het *Mandylion* is een icoon van het *gelaat van Christus*, een niet door handen gemaakte afbeelding op doek.

Sinds de 6e eeuw gaan verhalen over afbeeldingen van Christus die zonder mensenhanden zou zijn ontstaan. Koning Adgar uit Edessa die leefde in de tijd van Christus, was melaats. Hij wilde dat zijn hofschilder Ananias een portret van Christus zou schilderen. Jezus zag dat de schilder hem observeerde en riep hem bij zich. Hij prees toen de koning zijn geloof en op een vochtige doek liet hij een afdruk van zijn gelaat achter. Koning Adgar genas toen hij dit doek tegen zich aandrukte.

Mandylion betekent ‘doek’ in het Grieks. De Russisch-orthodoxe kerk denkt dat dit icoon de werkelijke afbeelding van Christus is.

Opvallend is dat het gezicht niet met het doek mee plooit, de haren lang zijn en de baard in twee punten uitloopt. Dit is bijvoorbeeld de reden dat dit type icoon in Rusland ‘Christus met de natte baard’ wordt genoemd.

KERSTICOON MET KELTISCHE RAND

Het *Kersticoon* is een van de feesticonen. De Kerstafbeeldingen uit de Grieks- en Russische orthodoxe kerken komen zo rond de 6e eeuw voor.

Op dit Kersticoon zie je in een grot de geboorte van het kindje Jezus en niet zoals in de latere middeleeuwen afgebeeld, in een stal. In een oud geschrift van Justinus rond het jaar 150, stond te lezen dat Jozef in de buurt van Bethlehem de nacht doorbracht in een grot omdat er in het dorp geen plaats voor hem was. In het oude testament stond voorspeld: *'Hij zal wonen in een hoge spellonk van een sterke rots'.*

Symbolisch is de puntige driehoekige rotspartij die als beeldtaal kan staan voor de geestelijke weg, als trap naar de hemel. De kribbe van het kindje Jezus leidt tot het idee van een kerststal. Door invloed van Sint Franciscus zou vanaf 1224 de stal bij Kerstvieringen traditie zijn worden. De os en de ezel zouden volgens Origenes (uit Jesaja) kunnen staan voor de mensen; zij komen allen Jezus met hun adem verwarmen.

Ik koos voor een ovale iconenplank wat als eivorm voor nieuw leven staat. Op de rand staan een kruis en acht gevlochten Keltische afbeeldingen met een dubbele vissenkop afgebeeld. De vis staat symbool voor de Christus, voor geestelijke voeding en spirituele macht. Het *Latijnse T kruis* staat voor het kruis en de lijdensweg van Christus. Het getal acht staat symbool voor ritueel, de vier verdeling voor aardse kracht en het getal twee van de vissenkoppen voor dualiteit en bespiegeling.

OSTROBRAMSKAJA MADONNA

Deze icoon is gezegend door het klooster van Lavra. Het hoort bij de orthodoxe kerk in Kiev, Pecherska Lavra in de Oekraine.

In de katholieke en oosterse kerk heeft Maria als moeder van Jezus een belangrijke rol. In de Orthodoxe kerk is de naam 'Moeder Gods' en niet Maria. In het oude testament komt de naam Maria voor als Mirjam (uit het Hebreeuws) en in de Koran is het de naam Maryam (uit het Arabisch).
De ouders van Maria zijn volgens de christelijke traditie Joachim en Anna. Volgens het nieuwe testament was Maria zwanger terwijl ze verloofd was met Jozef. Ze zou voor en na de geboorte haar maagdelijkheid hebben behouden. Tegenwoordig wordt gezegd dat Maria en Jozef ook andere kinderen hebben gehad omdat er in het nieuwe testament over 'moeder en broers ' van Jezus wordt gesproken.

Tussen 36 en 50 na Christus zou Maria zijn overleden in Jeruzalem of in Efese (Turkije). Er zijn geen bewijzen dat de Maagd Maria ooit in Efeze gewoond heeft. De Bijbel zegt er in ieder geval niets over. Volgens de overlevering heeft Maria, na uit Jeruzalem vertrokken te zijn, haar laatste jaren in Efeze doorgebracht, samen met de apostel Johannes. Ze zou op 59-jarige leeftijd zijn gestorven en ten hemel zijn opgenomen.
Toen Maria was gestorven, legden de apostelen haar in het graf. Zij waren getuige van haar tenhemelopneming, behalve apostel Thomas. Hij geloofde niets van het verhaal dat de anderen hem vertelden. Pas toen uit de hemel Maria's gordel plotseling in zijn handen viel, realiseerde hij zich dat zij daar met lichaam en ziel was opgenomen.

Op het icoon is 'Ave Tibi Lucet' geschreven: 'gegroet jij die straalt'.

BESCHERMENGEL MET DE SCHIJF

Het Latijnse woord Angelus betekent ‘gevolmachtigde boodschapper.’ Als symbool van hun geestelijke status dragen engelen vaak een staf, schriftrol of ander attribuut. Deze beschermengel draagt op zijn hand de schijf, het universum met daarin een nieuw leven waar hij over zal waken.

Op ieder icoon staat de naam geschreven. Dat kan in het oud Grieks zijn of in het Kerkslavisch. Op nieuwe iconen wordt de naam van bijvoorbeeld een heilige ook wel in de eigen taal of in het Engels geschreven.

HEILIGE CECILIA PATRONES VAN MUZIEK

Cecilia leefde rond 230 in Rome. Ze is *patrones van instrumentenmakers, van kerkmusici, van organisten en zangers*. Vanaf de vijfde eeuw werd ze als martelares vereerd.

De heilige maagd Cecilia trouwde tegen haar zin met Valerius. Tijdens haar bruiloft kreeg zij door de muziek kracht en troost. Ze wilde namelijk trouw blijven aan wat ze als meisje aan Christus had beloofd. Haar man respecteerde haar gelofte van maagdelijkheid en bekeere zich evenals zijn broer Tibertius tot het Christelijke geloof. Samen zorgden zij voor families van vervolgde Christenen. De broers werden daarom onthoofd en Cecilia werd in haar bad gemarteld en neergestoken. Cecilia werd bijgezet in de catacomben van Calixtus en in 821 overgebracht naar de St. Caeciliakerk in Trastevere. Toen haar graf in 1599 werd geoepend voor onderzoek zagen ze een ongeschonden jong lichaam met een steekwond in de hals. De barokkunstenaar Stefano Maderno schilderde dat beeld. Haar feestdag is op 22 november. Cecilia werd inspiratiebron voor componisten, zoals bijvoorbeeld het Henry Purcells hymne van 1692 Hail Bright Cecilia. Attributen op schilderijen zijn veelal instrumenten, orgels en een valk wat staat voor adellijke afkomst.

Op het (reis)icoon heb ik enkele muzieknoten van het ‘Veni creator spiritus’ geschilderd omdat dit voor onze familie een bijzondere betekenis heeft.

De regel Accende lumen sensibus komt uit een van de coupletten van het Veni creator en betekent ‘Ontsteek Licht in ons binnenste’.

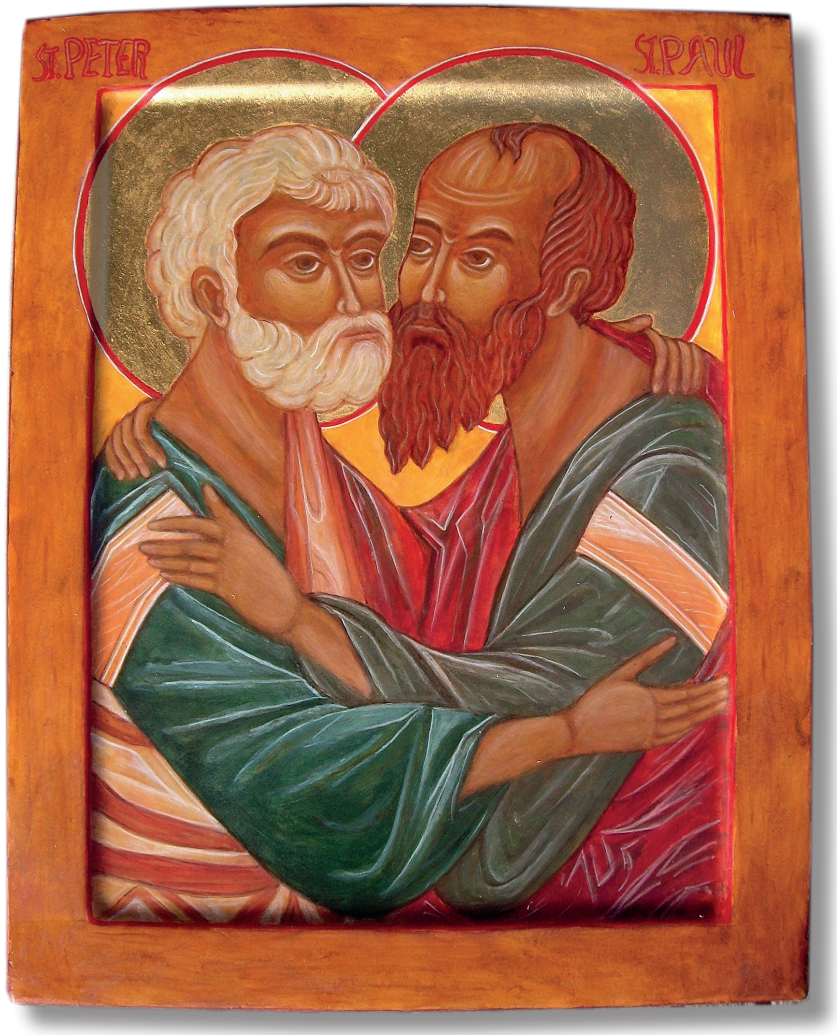

PETRUS EN PAULUS

PETRUS

Simon was een Joodse visser die Jezus tijdens zijn leven bij stond. Jezus noemde hem Petrus, 'steenrots' en wordt gezien als grondlegger van de katholieke kerk. Petrus is de eerste plaatsvervanger van Christus en kreeg de boodschap mee dat *"alles wat je op aarde verbindt ook in de hemel bindend zal zijn"*. Petrus is de beschermheilige van onder meer vissers, bruggen- en scheepsbouwers, slotenmakers, glazeniers, bakkers, abdijen en pausen.
Zijn steun wordt gevraagd bij scheepsbreuken, diefstal, door rouwenden en boetelingen, bij de oogst en bij koorts.

PAULUS

Paulus met zijn Joodse naam Saul, leefde rond 3 tot 67 na Chr. Hij heeft Jezus in tegenstelling tot de ander apostelen alleen gekend als de verrezen Christus. Paulus viel in Damascus door een fel licht van zijn paard terwijl hij hoorde, *"Saul waarom vervolg je mij"*. Toen hij weer kon 'zien' verspreidde hij het christendom rond de Middellands zee. Paulus schreef over Christus *'Hij is de eikon'*, de gelijkenis van de Onzichtbare. Paulus was de apostel voor alle volkeren en de niet gelovigen en is de patroonheilige van schrijvers, musici, theologen en verzorgers, van ruiters, zeil- en zadelmakers.
Hij wordt aangeroepen voor regen en vruchtbare grond, tegen slangen, angst, onweer en oogletsel.

Beide apostelen hadden in leven een bijzondere band. Ze hebben hun leven gegeven voor de verspreiding van het Christelijk geloof. Petrus werd in Rome gekruisigd en Paulus onthoofd. De graven van Petrus in de Sintpietersbasiliek en van Paulus in de Sint Paulus-buiten de muren- worden veel bezocht.

ENGELENSCHAREN

SYNAXIS VAN AARTSENGELEN

Op het icoon staan een groep engelen afgebeeld die in samenspel een religieuze functie vervullen. Volgens een discipel van apostel Paulus bestaat de hiërarchische indeling van engelen uit negen rangen dienende geesten.

De hoogste orde zijn: de Serafijnen, de Cherubijnen en de Tronen. Deze engelen staan het dichtst bij God. De middelste orde zijn Vorstendommen, machten en Krachten.

De laagste orde bestaat uit Heerschappijen, Aartsengelen en (bescherm)engelen.

Er zijn volgens de Orthodoxe traditie zeven aartsengelen:

Michaël leidt de engelen en staat voor de overwinning
Gabriël is de boodschapper van God
Raphaël is de genezer
Uriël staat voor licht of vuur van God
Salathiël is de patroonheilige van het gebed
(Je)Gudiël verdediger van zwoegende mensen
Barachiël is de engel van goddelijke zegeningen

Volgens de katholieke traditie is op 2 oktober het feest van de beschermengel en op 29 september van de aartsengelen.

Op 8 november wordt in de orthodoxe traditie de Synaxis van de aartsengelen, engelen en hemelse machten gevierd.

SINT JORIS EN DE DRAAK

OVERWINNING EN ZEGENING

Jaarfeesten en legendes worden ook op iconen geschilderd, zoals de *legende van Sint Joris en de draak*. De zegenende hand van Christus staat op dit icoon erbij.

Sint Joris is een heilige die waarschijnlijk niet heeft geleefd. Toch is hij als ridderfiguur in het oosten en westen altijd vereerd. Hij staat als patroonheilige voor moedig en krijgshaftig zijn. Hij overwon het kwaad met zwaard of lans. Het verhaal gaat dat Sint Joris een draak heeft gedood. Sint Joris (Joris van Cappadocië) leefde in een Christelijke familie. Zijn moeder kwam uit Palestina. In 303 weigerde hij als officier van het leger om christenen te vervolgen. Door deze weigering werd hij gefolterd en vermoord.
Zijn naamdag, 23 april, staat in het licht van het goede en het kwade. In Catalonië is het behalve een nationale feestdag ook het feest van het gedrukte woord. In deze periode komen er veel nieuwe boeken uit. Voor uitgevers een belangrijke dag want de traditie is om elkaar dan een boek, roos en korenaar te geven.

Er staat sinds 1959 een bronzen beeld van Sint Joris en de draak bij de Martinitoren, op het Martinikerkhof geplaatst in Groningen. Dit als gedenkteken en provinciaal oorlogsmonument omdat de binnenstad van Groningen in de tweede wereldoorlog zwaar is gebombardeerd.

Het beeld is gemaakt door Oswald Wenckebach. Op het zwaard van Sint Joris staat de tekst Justitia, Libertas, Pax (rechtvaardigheid, vrijheid en vrede).

MOEDER GODS ELEOUSA

Al in de vroege oudheid zijn er moeder-kind voorstellingen geschilderd. De onvoorwaardelijke moederliefde voor haar kind vindt je duidelijk terug bij de zgn. Moeder Gods iconen. Hiervan zijn verschillende oertypes.

De Moeder Gods Eleusa, de barmhartige is een van de oertypes is Moeder Gods. Er wordt gezegd dat de evangelist Lucas haar zou hebben geschilderd. Op dit type icoonvoorstellingen legt het kind zijn wang tegen het verdrietige gezicht van de moeder omdat zij de lijdensweg voorvoelt. Ook van dit type is de Moeder Gods van Korsun wat als borstbeeld staat afgebeeld. Deze 18 eeuwse Bulgaarse Moeder Gods van de tederheid komt uit Korsoenskaja. Op dit type heeft de Moeder Gods haar beide handen om het kind heen geslagen. Het kind houdt met een hand de zoom van haar kleed vast.

AARTSENGEL RAFAËL EN TOBIAS

In het Hebreeuws betekent het woord Rafaël ; God heeft genezen'. De aartsengel Rafaël komt voor in het eerste boek van Henoch, een Joodse tekst uit de twede eeuw voor de jaartelling. Rafaël zou van God smaen met Michaël, Gabriël en Uriël, de mensen op aarde moeten helpen.

In het bijbelboek Tobit gaat het verhaal dat de aartsengel de jonge Tobias begeleidt op zijn reizen. Ook helpt Rafaël hem bij het vangen van een gevaarlijke vis, waarna Tobias met de gal van deze vis de blindheid van zijn vader Tobit geneest. Tobit hielp tijdens zijn leven vervolgde volksgenoten te begraven, waardoor hij zelf moest vluchten en later blind werd. Zijn zoon Tobias werd door Tobit op reis gestuurd om van iemnad geld te halen. Tobias bad om zijn zoon daarbij te beschermen en zijn gebed werd verhoord. Met zijn vrowu Sara en het geld kwam Tobias veilig terug. De jonge Sara is door de aartsengel bevrijd van een boze geest omdat zes van haar echtgenoten tijdens de huwelijksnacht overleden. Tobias was de zevende echtgenoot en bleef door de hulp van de aartsengel Rafaël wél in leven.

De feestdag van Rafaël is op 29 september. Hij is de patroonheilige van artsen, zieken, gehuwden en van alle mensen die onderweg zijn. Ook wordt hij aangeroepen tegen oogziekten en is hij de beschermer van opvoeders die jongeren begeldeiden op hun weg naar volwassenheid.

De aartsengel wordt op het icoon afgebeeld met Tobias en de vis. Ook zie je Rafaël wel met een wandelstok, veldfles of reistas als attribuut afgebeeld.

over iconen

ICONEN WAT ZIJN DAT

Iconen zijn schilderingen van heiligen en van legenden rond de geboorte van Christus. De voorstellingen worden op massief houten panelen, die met levkas (mengsel van organische lijm en krijt, opgelost in water) zijn voorbewerkt geschilderd. Ook worden ze wel geborduurd of gemaakt van metaal en ivoor.

Het Griekse woord ‘eikoon’ betekent afbeelding of gelijkenis. De voorstellingen op het icoon komen als beeldtaal uit het Oude en Nieuwe testament. Iconen verwijzen naar een hogere en eeuwige waarheid en worden daarom wel aanbeden. De icoonschilder wil een beeld weergeven van de spirituele wereld.

Bij oude authentieke liturgievormen, zoals binnen Russisch- en Grieks orthodoxe kerken, is het beeld minstens even belangrijk als het woord of het chanten van gebeden. Daarom zeggen ze wel dat een icoon wordt ‘geschreven’. Het icoon zélf vertelt je het verhaal en doet zo zijn werk.

De personen en voorstellingen op iconen zijn als oerbeeld een mysterie. Het afgebeelde figuur is bedoeld als medium. Deze heilige persoon kan voor de maker of aanschouwer werkelijk aanwezig zijn. Iconen maken voelbaar en zichtbaar, wat onzichtbaar is. Het icoon ontstaat doordat de schilder stil en leeg van gedachten, een harte verbinding maakt met de kosmische energie.

HET SCHILDEREN VAN ICONEN

Iconen worden volgens vaste patronen en regels geschilderd en zijn meestal niet ondertekend, alhoewel je toch vaak de hand van de schilder herkent. Het icoon wordt gemaakt van aarde materialen uit het planten-, mineralen en dierenwereld. Er wordt geschilderd met kleurpigmenten van donker naar licht, van de aarde naar de hemel.

Het donker wordt geïntegreerd in het licht. Zo breng je harmonie in dualiteit aan, een 'heel makend' proces. Het donker wordt harmonisch verweven in het Licht dat in ieder van ons te vinden is. De voortekeningen en mysteries werden als inspiratiebron in de oudheid door meesters aan leerlingen mondeling doorgegeven. Het voorbeelden schilderboek de 'Hermeneia' van Dionysius van Fourna van de heilige berg Arthos, is een belangrijke document binnen de Byzantijnse iconografie. Pas in de 17e eeuw worden deze handleidingen (podlinniks) overgedragen.

Tot de 6e eeuw werden iconen geschilderd met pigmenten in bijenwas. Daarna en ook nu nog wordt de eitempera (het Latijnse 'temperare' betekent vermengen) techniek gebruikt.

De icoonafbeelding wordt op een uitgediepte iconenplank met rand geschilderd. Zo kijkt men als het ware door een venster voor het aangaan van een verbinding met de afgebeelde voorstelling. Landschappen, bergen en gebouwen hebben geen logisch perspectief. Zo zijn rotsformaties bedoeld als treden van de hemelse ladder; de bergtoppen lijken te buigen uit eerbied en staan bv. bomen als tekens van standvastigheid en opbloei.

De Russische icoon is transparant en precies geschilderd met ingehouden kleuren. Veelal hebben de afgebeelde figuren dezelfde gezichtsuitdrukking.

Griekse iconen zijn dekkend en feller van kleur geschilderd en hebben meer filosofische gezichten. De Ethiopische iconen zijn bijzonder door hun eenvoud, de grote ogen en de duidelijke tekenlijnen.
Alle voorstellingen op iconen zijn, evenals bij mandala's, symbolisch bedoeld, ze staan boven tijd en ruimte.

GESCHIEDENIS VAN ICONEN

De eerste Christelijke (graf)kunst dat bewaard is gebleven, zijn bijbelse muurschilderingen uit 232, gevonden in een huis in Syrië én de catacombenkunst met de Egyptische mummieportretten uit de 3e en 4e eeuw.

Oude iconen uit de 5e en 6e eeuw zijn te vinden in het klooster van St. Catharina in de Sinaï woestijn. Ze lijken op de Egyptische dodenmaskers uit de tijd van de farao's. Deze houten mummieportretten hebben grote ogen met een naar binnen gerichte blik. In het Byzantijnse rijk (324-1453) kregen iconen een ereplaats bij de liturgie en zijn zo verspreid naar orthodoxe (het Griekse 'orthos' betekent 'recht' en 'doxa' 'mening') geloofsgroepen van de Christelijke kerk.
De Orthodoxe kerk streeft ernaar mensen te vergoddelijken. In elk mens is het Goddelijk aspect aanwezig en het icoon schilderen helpt je erbij op weg. Rond de 9e en 10e eeuw komt de icoonkunst terecht in Rusland, in de Balkan en in een aantal kleinere gebieden in de Arabische wereld en in Ethiopië.

Tijdens het Ikonoklasme in de 8e eeuw zijn veel iconen vernietigd; er mochten geen bijbelse afbeeldingen mochten worden vereerd. Na een strijd van 150 jaar kwam men overeen dat wat door mensen 'gezien' was, geschilderd en vereert mag worden.

Constantinopel (het huidige Istanboel) was, totdat het rond 1450 in Turkse handen viel, het belangrijkste iconen centrum binnen het Byzantijnse rijk. Daarnawerd Kreta een centrale plek voor icoonkunstenaars, maar ook gebieden als Macedonïe en Servïe. Er waren verschillende iconenscholen met een Griekse stijl, zoals de Macedonische (1300-1500) en de Kretensische school (1400-1600).

De 15e en 16e eeuw wordt gezien als de bloeitijd van de Russische iconen en deze zijn ook het meest bekend. De uiteindelijke oorsprong van iconen herken je aan de schilderstijl.

MARIA MAGDALENA

Maria Magdalena (uit Magdala, een stad op de westerlijke oever van het meer van Tiberias) en vergezelde Jezus bij zijn tochten.
Zij was, naast zijn moeder Maria en zijn zus, één van de drie vrouwen die in Jezus leven belangrijk waren. Maria Magdalena was aanwezig bij de kruisiging en getuige van de graflegging en de opstanding van Jezus. Ze was bij Jezus zeer geliefd.

Maria predikte in een tijd dat dit voor vrouwen verboden was. Ondanks de mannencultuur van die tijd wordt ze wel gezien als de eerste apostel, omdat ze onderricht gaf aan de mannelijke leerlingen van Jezus. Uit de Nag Hammadi geschriften blijkt dat Maria vragen beantwoordde van de apostelen. Deze geschriften zijn vroeg christelijke teksten die in 325 door de kerk verketterd zijn.
Paus Gregorius schetste in de 6e eeuw een beeld van haar als zondares, deze werd pas in 1996 door het Vaticaan weerlegd.

In 1896 zijn in Cairo delen van het Maria evangelie gevonden. In Egypte, bij de plaats Nag Hammadi vond een boer in 1945 een kruik onder de grond met 52 teksten uit de 1e eeuw. Waarschijnlijk zijn de teksten oorspronkelijk in het Grieks geschreven, want in 1938 is er een serie Griekse verzen op papyrusrollen gevonden, afkomstig uit Egypte. Maria Magdalena zou gestorven zijn in Efeze, de omgeving van de evangelist Johannes. Ook wordt er beweerd dat Maria met behulp van Jozef van Arimathea vertrokken is naar Frankrijk en daar haar dochter Sara ter wereld heeft gebracht.

Maria Magdalena wordt gezien als de patrones van vrouwen en kinderen, van wolververs en tuinders. Ze is beschermer van studenten, van wijnhandelaren en gevangenen en ze zou de patrones zijn tegen onweer en ongedierte. Maria Magdalena wordt soms afgebeeld met het ei of de kruik, het symbool van de heilige graal.

CHRISTUS EMMANUEL

Emmanuel (of Immanuel: hebr. God met ons) is een uitbeelding van het Christusbeeld dat is geïnspireerd op Jes.,14:
'Daarom geeft de Heer zelf u een teken: Zie, de jonge vrouw is zwanger, en zal een zoon ter wereld brengen, en gij zult hem de naam Emmanuel geven'.

Volgens Mattheus betekent Emmanuel 'God met ons', zoals Jezus 'God is hulp' betekent. In de iconenkunst komt de Emmanuel pas in de 11e eeuw voor als zelfstandig beeldtype: een jonge, baardeloze Christus met een heel groot bol voorhoofd en kort haar. Kenmerkend is het ongelijke, hoge, gewelfde, en wijsheid verradende voorhoofd. Met ernstige wijd open ogen van een volwassene kijkt hij frontaal het beeld uit: kijkt schouwend met zijn rechteroog iets naar links. De lippen zijn krachtig weergegeven.

Dit icoon heb ik geschilderd met olieverf op waterbasis op een houten ondergrond. Een bijzondere nieuwe (schilder) ervaring. Ook omdat het plankje een oude icoon was waarvan de afbeelding los was geraakt van de plank...

ATELIER AAN HET ZANDPAD

RUIMTE VOOR BEZINNING ONTSPANNING EN CREATIVITEIT

Gea Fictoor

Hoge Hereweg 27

9756 TG Glimmen

(050) 406 13 58

info@aanhetzandpad.nl

www.aanhetzandpad.nl

www.fictoor.nl